

Växtetablering i dammar och våtmarker

Frida Hermanson, WRS AB

VA-guidens utbildning 2022-05-11

När behöver man etablera vegetation?

- Om det inte finns ett erosionsskydd i form av till exempel makadam på slänter och/eller vallar som annars riskerar att erodera.
- Om vi har grundpartier/stränder som riskerar att erodera.
- När vi har trösklar som annars har svårt att spontanetablera sig.

När behöver man etablera vegetation?

- Plantering av vegetation längs stränder som ”skyddsbarriär”
- När vi vill ha en vegetation för biologisk mångfald och/eller estetik.
- När vi vill påskynda ett moget våtmarksstadium.
- Förebygg ogräs och oönskade vattenväxter i och ovan vattenlinjen genom tidig insådd och plantering. Etablering av strandvegetation kan motverka spontanetablering av t.ex. bredkaveldun, som annars kan ta över.

Etableringsmetoder

- Maxipluggplantor
- Örtpluggplantor
- Uppgrävning av växter i närheten
- Frösådd

Figur 36. Plantering av pluggplantor (t.v.) och en nyetablerad bård av rotklumpar med jättestarr (t.h.).

Maxipluggplantor

Figur 34. Pluggplantor av bladvass redo för plantering.

Figur 35. Uppgrävning av rotfilt av jättestarr för etablering som rotklumpar utmed styränder. Denna rotfilt skars först upp i ett ruttmönster innan den grävdes upp med grävmaskin. Rotklumparna var ca 15 x 15 x 15 cm.

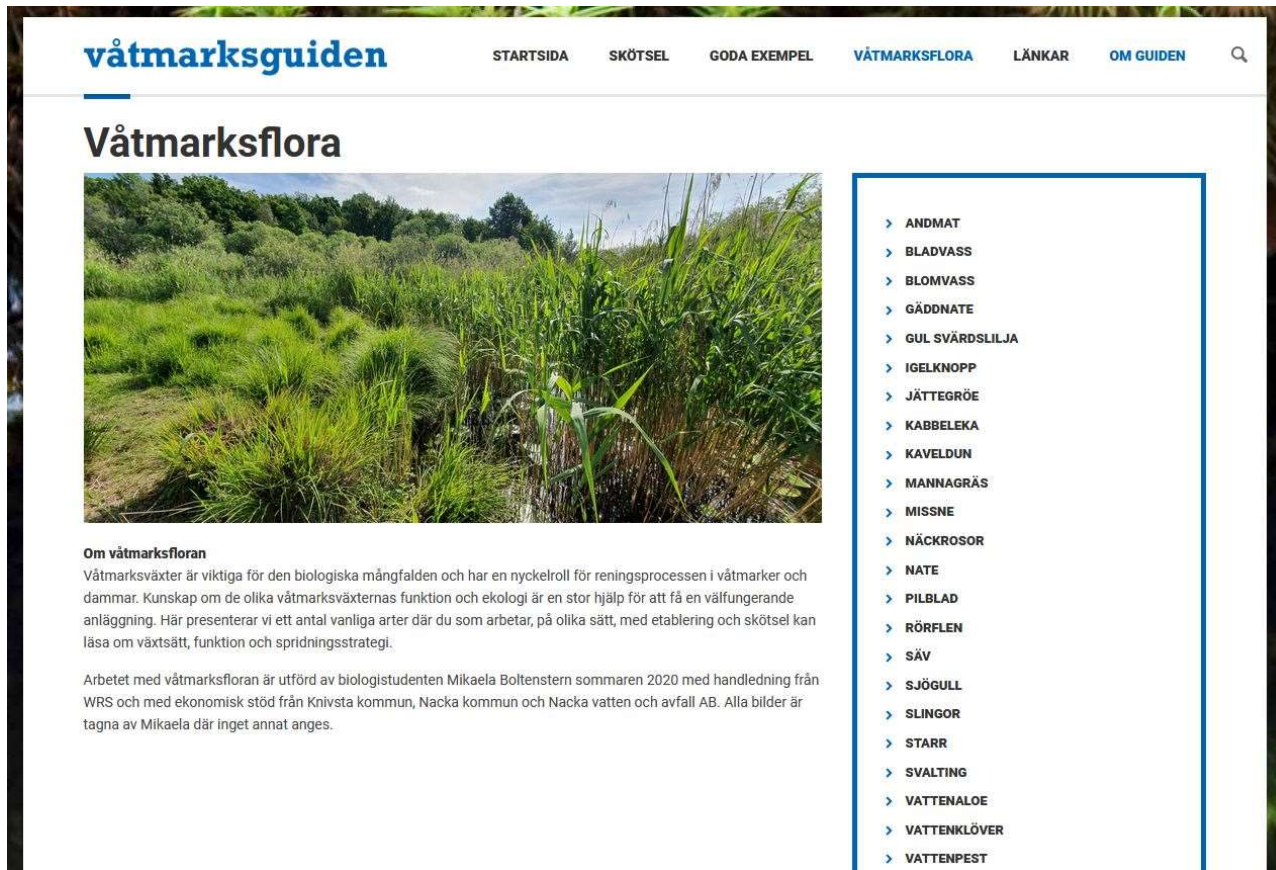
Figurer: Skötsel av dagvattendammar - en handbok

Flytt av vattenväxter mellan lokaler

- Enda sättet att plantera in undervattensvegetation.
- Risk för att man får med oönskade arter som vattenpest.

Våtmarksguidens våtmarksflora

våtmarksguiden

STARTSIDA SKÖTSEL GODA EXEMPEL VÅTMARKSFLORA LÄNKAR OM GUIDEN

Våtmarksflora

Om våtmarksfloran

Våtmarksväxter är viktiga för den biologiska mångfalden och har en nyckelroll för reningsprocessen i våtmarker och dammar. Kunskap om de olika våtmarksväxternas funktion och ekologi är en stor hjälp för att få en välfungerande anläggning. Här presenterar vi ett antal vanliga arter där du som arbetar, på olika sätt, med etablering och skötsel kan läsa om växtsätt, funktion och spridningsstrategi.

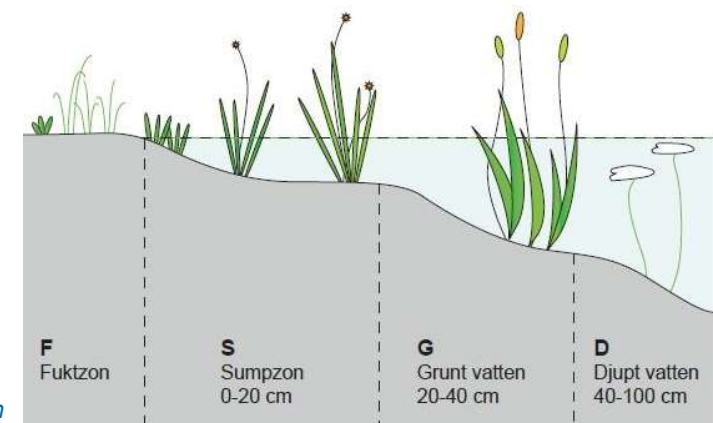
Arbetet med våtmarksfloran är utförd av biologistudenten Mikaela Boltstern sommaren 2020 med handledning från WRS och med ekonomisk stöd från Knivsta kommun, Nacka kommun och Nacka vatten och avfall AB. Alla bilder är tagna av Mikaela där inget annat anges.

- > ANDMAT
- > BLADVASS
- > BLOMVASS
- > GÄDDNATE
- > GUL SVÄRDSLILJA
- > ISELKNOPP
- > JÄTTEGRÖE
- > KABBELEKA
- > KAVELDUN
- > MANNAGRÄS
- > MISSNE
- > NÄCKROSOR
- > NATE
- > PILBLAD
- > RÖRFLEN
- > SÄV
- > SJÖGULL
- > SLINGOR
- > STARR
- > SVALTING
- > VATTENALOE
- > VATTENKLÖVER
- > VATTENPEST

- www.våtmarksguiden.se

Plantering av vattenväxter

- Plantering april-oktober i södra Sverige och maj-september i norra Sverige.
- Sänk vattennivån tillfälligt innan plantering. När plantorna är på plats höj långsamt till normal vattennivå igen.
- Större plantor kan planteras i vatten om det inte är möjligt att sänka vattennivån.
- Om det är risk för vågor eller strömt vatten använd större plantor.
- Plantera plantorna på rätt nivå i förhållande till vattnets medelvattennivå.

Figur: Vegtech

Plantering av vattenväxter

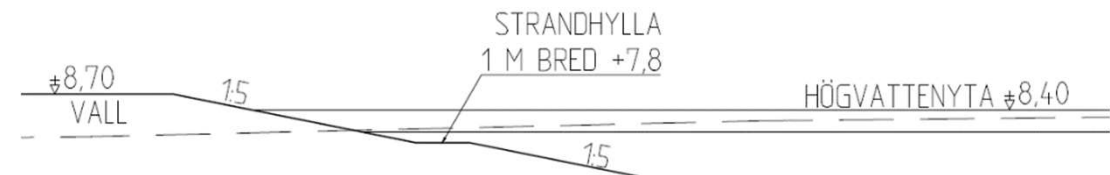
- Kan planteras direkt i jorden. För bästa resultat bör den vara ogräsfri.
- Kan planteras i singel. Kila i så fall fast plantorna ordentligt i stenmaterialet så att den inte flyter upp.
- I en damm med gummiduk bör ett lager tvättad singel med minst tjocklek 20 cm användas som planteringsmaterial. I första hand rekommenderas singel med fraktion 50-100 mm.
- Om inte plantering utförs direkt måste plantorna ha tillgång till vatten.

Etablering på strandhylla

- En strandhylla 1-2 dm under normalvattenytan ökar säkerheten, särskilt om slänten är brant
- Om någon glider ner för slänten, så stannar man på den grunda hyllan och kan ta sig upp igen

Etablering runt damm

- Sådd av gräsfrö, t.ex. ”vägsläntblandning” för att motverka erosion i slänter samt på vallar och överdämningsytor.
- Blanda i frön för humlor, bin och fjärilar!
- Ängsblandning som barriär samt för biologisk mångfald och estetik.
- Det finns färdiga strandmattor samt strandrullar med växter i kokosmatta.

Växtval vattenväxter

- Blomning och färg:
  - Gul svärdslija
  - Fackelblomster
  - Blomvass
  - Svalting
- Frön:
  - Stor Igelknopp
  - Skogssäv
  - Knappsäv
  - Starrarter
- Undvik jättegröe och andra starkväxande arter. Se upp för invasiva arter!

Växtval trösclar

- Trösclar kräver jämna mattbildande starrarter, inga tuvbildande arter:
  - Flaskstarr
  - Norrlandsstarr
  - Vasstarr

Att tänka på vid projektering

- Viktigt med rätt vattendjup där man vill ha växter samt där man inte vill ha växter!
- Normalvattendjupet på trösklar får inte vara mer än 40 cm om man vill plantera starrarter på dessa, gärna grundare.
- Grundpartier och strandhyllor ska ha ett normalvattendjup på 0-20 cm.
- Om man vill ha vattenytor fria från kaveldun bör normalvattendjupet vara mer än 60 cm.
- Om man vill ha vattenytor fria från vass bör normalvattendjupet vara mer än 1 m.

A photograph of a pond with a wooden bridge reflected in the water. The water is calm, showing a clear reflection of the bridge and the sky. In the foreground, there are several tall reeds and a cluster of pink flowers. The sky is overcast with grey clouds. The word "Tack!" is written in blue text in the center of the image.

Tack!